

СТАНОВИЩЕ

от

Доц. Д-р Петър Милчев Петров, дм
Катедра по психиатрия и медицинска психология при
Медицински университет “Проф. д-р Параскев Стоянов”-гр. Варна

Съгласно решение от заседание на Факултативния съвет при Факултет “Медицина” към МУ - Варна по протокол № 6/07.06.2018г. и Заповед на Ректора на МУ – Варна № Р-109-359/13.06.2018г. и № Р-109-383/27.06.2018г.

Относно: Процедура за придобиване на образователната и научна степен “Доктор” на Яна Илиева Пачолова

Дисертационен труд на тема: „Ранна диагностика на разстройства от аутистичен спектър“

Научен ръководител: Проф. Иванка Бончева Паунова, д.пс., МУ Варна

Кратки данни за професионалното развитие и квалификация на докторанта:

Яна Илиева Пачолова завършва психология през 2009 г. в Нов български университет, София. Работи като психолог към Логопедичен център – Варна през периода 2009-2014г. От 06.2014г. е зачислена като докторант в редовна форма на обучение в Медицински университет – Варна.

Групата на генерализираните разстройства на развитието (разстройства от аутистичния спектър) включва широк спектър от нарушения, чиито прояви варират от дефицити в социално-комуникативното развитие до тежки когнитивни нарушения и неспособност за самостоятелно функциониране. През последните години, предвид улесняването и по-добрия достъп до специализирана помощ, се повишава броя на диагностицираните пациенти. Въпреки че ранните прояви на разстройствата от аутистичен спектър могат да се наблюдават още през първата и втората година от живота на детето, в световен мащаб средната възраст за поставяне на диагноза е 40 месеца. Тенденцията е тази възраст да се намали с прецизиране на диагностичните методи за оценка в периода на ранно детство. В световен мащаб се

инвестират много средства за изследване на разстройството, прецизиране на диагностичните критерии, промени в класификациите на болестите, изготвяне на програми за ранна интервенция, адаптация и обучение. В този смисъл особено ценно е представеното изследване на психичното развитие в динамика от раждането до края на предучилищна възраст, както и проучването на психометричните характеристики на обща скринингова методика, с която могат да се установят емоционални и поведенчески отклонения още на 18-месечна възраст.

Дисертацията е разработена е на общо 203 страници, разпределена в седем глави. Онагледена е с 12 фигури и 48 таблици. Цитирани са 225 литературни източника, от които 29 на кирилица и 196 на латиница.

Литературният обзор задълбочен и отразява последователно историята на диагностичната категория, съвременните критерии за поставяне на диагноза и тенденциите за уеднаквяване на международните класификатори. Представена е клиничната картина и водещите теории за патопсихологията на разстройството. Анализирани са ранните постижения в отделните области на психичното развитие и типичните отклонения при разстройства от аутистичен спектър. Направено е теоретично предположение, че началният момент, в който е обосновано и възможно да бъде диагностицирано разстойство от аутистичен спектър, е 18-месечна възраст. Направен е опит за систематизиране на рисковите фактори и процеси при аутистичните разстройства и връзката с отделните симптоми и области на нарушение.

Целите и задачите на изследването са формулирани точно и ясно. Изследвания контингент обхваща 208 деца и родителите им. Изготвени са и 5 работни хипотези.

Приложени са четири методики, три от които родителски анкети и една за пряко тестиране на комуникативното и езиковото развитие на децата. Използваните инструменти са добре подбрани съобразно нуждите на изследването. Приложената тестова батерия предоставя изчерпателна информация за психичното развитие на детето, не само към изследвания момент, но и по отношение на предходни етапи в развитието, както и данни за отклонения от типичното емоционално, социално, комуникативно

и когнитивно развитие. Изследвани са психометричните характеристики на Поведенчески въпросник за деца на възраст 1.5-5 години от Системата за емпирично оценяване на Акенбах – това е един от най-често използваните общи скринингови инструменти за поведенчески и емоционални разстройства.

Резултатите от емпиричното проучване са представени коректно. Приложените графики и таблици улесняват възприемането на обработените данни. Разгледани са статистически значимите разлики между отделните групи изследвани лица и са анализирани развитиената траектория, най-честите ранни прояви на разстройствата от аутистичен спектър, както и връзката между соматогнозиса и изявата на симптомите при тази група разстройства. Особено полезни от гледна точка на клиничната практика са анализите на две от скалите на общата скринингова методика. Представени са резултати за дискриминативната сила, чувствителността и специфичността на две от скалите на въпросника. Стойностите са такива, че позволяват да бъде използван за диференциране на случаите на разстройства от аутистичен спектър в рамките на общ скрининг и обосновано насочване на родителите за обстойно изследване от детски психиатър.

Получените и анализирани резултати са интерпретирани от гледна точка на други световни изследвания. Липсва сравнителна съпоставка с проучвания в български извадки.

В съответствие с получените и анализирани резултати са направени изводи по отношение на най-ранните поведенчески прояви на разстройствата от аутистичен спектър. Разгледана е ролята на схемата на тялото за езиковото и личностовото развитие и са анализирани социално-комуникативните дефицити във връзка с непълно изграден соматогнозис. Представен е профил на емоционално-поведенчески дефицити, характерен за разстройства от аутистичен спектър и е предложен алгоритъм за изследване на психичното развитие при съмнение за РАС.

Направени са 6 извода, които отговарят на поставените цел и задачи, изведени са от резултатите и обсъждането и са представени ясно и точно.

Изведени са 5 приноса, два от които с научно-теоретичен характер и 3 с приложен.

В заключение: Представения от Яна Илиева Пачолова дисертационен труд на тема “Ранна диагностика на разстройства от аутистичен спектър” се основава на задълбочено литературно проучване и адекватен изследователски подход. Проучването е проведено коректно и с подходящи инструменти. Направените изводи са коректни и отговарят на поставената цел. Статистическият анализ и интерпретацията на данните са коректно извършени и показват умения за провеждане на научно изследване и извеждане на психологически извод. Обобщените изводи имат пряко приложение в клиничната практика, в диагностичния процес и при консултиране на деца и семейства с разстройства от аутистичен спектър. Настоящият труд напълно съответства на всички критерии за придобиване на образователна и научна степен “доктор” според Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Варна. В тази връзка убедено давам своята положителна оценка и препоръчвам на членовете на уважаемото научно жури да гласува положително за присъждането на образователна и научна степен “доктор” по медицина на Яна Илиева Пачолова.

гр. Варна
27.07.2018

Изготвил становището:

Доц. д-р Петър Петров, дм

